PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV — Warszawa, piątek 14 czerwca 1929 r. — Nr. 134

SPRAWY POLSKIE.

POLSKA A NIEMCY.

The Times 8.VI. Koresp. z Berlina, donosząc o skazaniu nacjonalistów niemieckich uczestników wypadków w Opolu, pisze, że wyrok nie jest współmierny z konsekwencjami politycznemi tego incydentu. Autor podkreśla, że manifestacje antyniemieckie w Polsce były nieproporcjonalne w stosunku do całego zajścia, tembardziej, że władze niemieckie dały odrazu zadośćuczynienie przez usunięcie winnych urzędników.

W Warszawie ogłoszono bojkot towarów i filmów niemieckich. Manifestanci domagają się usunięcia napisów niemieckich na Górnym Śląsku i zlikwidowania własności niemieckiej w pasie pogranicznym.

Vossische Ztg. 12.VI pisze o dalszej nagonce nacjonalistycznej na Polaków w Niemczech. Dziennik podkreśla, że jest to nagonka przeciwko polityce mniejszościowej rządu pruskiego na Śląsku Opolskim, która postępuje ciągle naprzód pomimo niekorzystnych następstw, jakie miały zajścia w Opolu. Obecnie na wiadomość tylko o staraniach Polaków co do urządzenia przedstawienia w Opolskim teatrze miejskim Niemiecko-Narodowi urządzili publiczne zgromadzenie protestacyjne, na którem przemawiało kilka „miejscowych wielkości".

Dziennik zaznacza dalej, że w Opolu odbył się proces przeciwko redaktorowi „Oberschl. Tageszeitung", jednak sąd go uwolnił, ponieważ w zdaniu: „Jesteśmy przekonani, że ludnością zawładnie najsilniejsze poruszenie" nie dopatrzył się przestępstwa. Dziennik podkreśla, że według opinji Sądu autor tego zdania musiał w sposób jasnowidzący przewidzieć nastrój ludności.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W POLSCE.

The Times 10.VI. Koresp. z Warszawy podaje wiadomość o zajściach wywołanych przez studentów we Lwowie oraz o studenckich manifestacjach antyżydowskich w Poznaniu, Warszawie, Krakowie i Wilnie.

Germania 12.VI pisze w koresp. z Warszawy, że studenckie niepokoje we Lwowie, które znalazły oddźwięk w Poznaniu oraz w Krakowie i Lublinie, nie zostały jeszcze stłumione.

Demonstracje te straciły swój pierwotny antyżydowski charakter i otwarcie kierują się przeciwko rządowi. Polska Narodowa Demokracja, widząca swoją główną podporę w młodzieży studjującej, wykorzystała te niepokoje, podobnie jak i wypadki w Opolu, do próby sił między swoimi zwolennikami, a władzami policyjnemi, czyli autorytetem rządu. Ponadto Nar. Demokracja ma nadzieję w ten sposób skompromitować rząd polski w chwili, gdy na sesji Rady Ligi Nar. jest rozpatrywana sprawa mniejszości narodowych.

ZAGADNIENIA OGÓLNE.

SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW. SPRAWA EWAKUACJI NADRENJI.

The Times 10.VI przeprowadza w art. wst. analizę planu Young'a i stwierdza jego doniosłość dla przyszłości Europy tak pod względem ekonomicznym, jak i politycznym. Plan ten posuwa naprzód proces

pojednania, zapoczątkowany w Lokarno, i otwiera drogę do ewakuacji Nadrenji.

Przeprowadzając porównanie pomiędzy planem Dawes'a a Young'a, stwierdza wyższość drugiego nad pierwszym. Chociaż Anglja złożyła ofiarę ze swej części odszkodowań, to jednak ofiara ta jest warta ceny, albowiem dzięki ustępstwu delegacji angielskiej zostało osiągnięte porozumienie w zawiłej kwestji odszkodowań.

The Daily Telegraph 10.VI, omawiając w art. wst. podpisanie raportu konferencji ekspertów, pisze między innemi, że ponieważ plan Younga nie jest obowiązujący, jest rzeczą konieczną zwołanie konferencji przedstawicieli poszczególnych państw, zainteresowanych w kwestji odszkodowań wojennych. Autor wyraża przekonanie, że żadne państwo nie ośmieli się odrzucić planu Younga, ponieważ nie będzie chciało wziąć na siebie odpowiedzialności za konsekwencje takiego posunięcia. Aprobuje on plan Younga i wyraża nadzieję, że plan ten usunie ostatnie przeszkody do ewakuacji Nadrenji.

The Manchester Guardian 10.VI, omawiając w art. wst. plan Younga, pisze, że kwestja odszkodowań została załatwiona definitywnie. Autor popiera w całej rozciągłości projekt stworzenia banku międzynarodowego, który może mieć olbrzymi wpływ na całą finansową politykę międzynarodową. Dziennik podkreśla również z zadowoleniem junctim, jakie zostało ustanowione pomiędzy odszkodowaniami a długami wojennemi mimo usiłowań ze strony Ameryki, która starała się nie dopuścić do ustalenia zależności pomiędzy temi dwoma kwestjami.

The Manchester Guardian 7.VI, omawiając w art. wst. rozwiązanie kwestji odszkodowań, pisze, że sprawa Nadrenji powinna być jak najrychlej rozwiązana przez zupełną i bezwarunkową ewakuację wojsk okupacyjnych z terytorjum Niemiec.

The Chicago Daily Tribune 11.VI. Koresp. z Madrytu Henry Wales dowiaduje się, że Briand w rozmowie ze Stresemannem ma wysunąć dwie propozycje:

1. w sprawie ewakuacji Nadrenji nie zostanie powzięta żadna decyzja dopóty, dopóki nie zostanie akredytowany reprezentant Anglji przy Lidze Narodów przez rząd Mac Donalda. Briand zaznaczył, iż w sprawie ewakuacji nie przedsięweźmie on żadnej decyzji przed porozumieniem się z przedstawicielami Anglji i Belgji;

2. Konferencja przedstawicieli mocarstw zainteresowanych w rozwiązaniu problematów wojennych, która została zalecona przez międzynarodową konferencję ekspertów na lipiec lub sierpień, winna odbyć się w Londynie. Niemcy akceptują Londyn jako miejsce konferencji. Oprócz Niemiec, Francji, Anglji, Belgji, Włoch, Japonji mają wziąć udział w konferencji Polska, Rumunja, Jugosławja i prawdopodobnie Austrja i Węgry. Waszyngton będzie zaproszony do oficjalnego udziału w konferencji lub przynajmniej do wysłania nieoficjalnego obserwatora. Wybór Londynu odpowiada Ameryce, ponieważ ułatwi to wzięcie udziału ambasadorowi Dawesowi w konferencji w charakterze przedstawiciela.

Następujące sprawy mają być tematem obrad konferencji: nowy reparacyjny plan Younga, Bank międzynarodowy, komercjalizacja pewnej części odszkodowań, ewakuacja Nadrenji, kontrola Ligi Nar. w Nadrenji, zamiast aljanckiej kontroli militarnej oraz gwarancje rozbrojeniowe. W międzyczasie ma być przygotowany plan opróżnienia Nadrenji na 1-go września.

SYTUACJA POLITYCZNA W ANGLJI.
SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA.

The Daily Herald 10.VI zamieszcza (znany z depesz w prasie polskiej), wywiad z min. Hendersonem i omawia w art. wst. enuncjację nowego ang. ministra spraw zagr., aprobując całkowicie wytyczne jego polityki w stosunku do Stanów Zjedn., Rosji i kwestji nadreńskiej. Autor kładzie nacisk na dobre stosunki z Ameryką i czyni zarzut pod adresem rządu torysów, który nie skorzystał z okazji nawiązania osobistego kontaktu podczas pobytu w Europie Kellogga, a w Ameryce — Chamberlain'a, który ostentacyjnie ominął Waszyngton.

The Times 8.VI, omawiając w art. wst. skład rządu Mac Donalda, pisze, że ogólnie biorąc, skład ten jest najlepszy jaki był do osiągnięcia. Autor podkreśla nieprowokujący charakter polityki nowego rządu, co uważa za rzecz ogromnie dodatnią w chwili obecnej.

The Manchester Guardian 8.VI, omawiając w art. wst. skład nowego gabinetu nie wyraża zbytniego zadowolenia z Hendersona, jako ministra spraw zagranicznych, ponieważ był on tym, który podpisał Protokół Genewski. Uległość Hendersona wobec polityki francuskiej pozwala przypuszczać, że polityka zagraniczna będzie miała — jak zapewniał o tem Mac Donald — kierunek zdecydowany.

Il Giornale d'Italia 9.VI twierdzi, że wybory angielskie i dojście Labour Party do władzy nie zakończyły przesilenia rządowego w Anglji. Socjaliści mają tylko większość względną, nie reprezentują więc większości narodu, tem bardziej, że ilość ich mandatów wzrosła kosztem bezczynności prawicy. Lloyd George wprawdzie robił co mógł, żeby uzyskać jak najwięcej głosów, ale konserwatyści zachowali się zupełnie biernie. Labour Party będzie więc zależała od poparcia bądź konserwatystów, bądź liberałów, których zamierza sobie pozyskać reorganizacją systemu wyborczego.

Journal de Genève 10.VI uważa, że położenie w Anglji po wyborach jest pod znakiem zapytania. Kiedy bowiem Labour Party będzie chciała przeprowadzać swój program, naprzykład upaństwowienie przedsiębiorstw prywatnych, wystąpią przeciw temu liberali i konserwatyści, co pociągnie za sobą upadek rządu i nowe wybory. A wyniku nowych wyborów nie da się przewidzieć tak samo, jak nie dało się przewidzieć wyniku ostatnich. Liberali spodziewali się uzyskać tak znaczną siłę, że miała ona dowieść niezbędności liberalizmu w parlamentaryzmie, ale się zawiedli. Labour Party natomiast spodziewała się, że liberali zupełnie znikną z powierzchni, coby zapewniło powrót wAnglji do systemu dwu stronnictw, rządzących naprzemian, lecz wynik wyborów także i ich zawiódł. Zawodu doznali także i konserwatyści, wobec czego rządy w Anglji pozostają pod znakiem zapytania.

ZBROJENIA I SPRAWA ROZBROJENIA.

The Chicago Daily Tribune 11.VI. Koresp. z Londynu pisze, że data wyjazdu Mac Donalda do Waszygtonu celem omówienia z prez. Hooverem spraw rozbrojenia na morzu nie została jeszcze definitywnie określona. W każdym bądź razie wyjazd premjera nie nastąpi wcześniej, niż w sierpniu lub wrześniu. Poza sprawami rozbrojeniowemi Macdonald ma zamiar poruszyć z prez. Hooverem i inne sprawy, mianowicie sprawy ekonomiczne — głównie konkurencję na rynkach światowych.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Lietuvos Żinios 10.VI w art. wst. podkreśla nienormalną sytuację wewnętrzną na Litwie. Dziennik wskazuje na niepomierny wzrost przestępstw kryminalnych oraz na zastój życia kulturalnego i politycznego w kraju.

Lietuvos Aidas 10.VI w art. wst. omawia obszernie zmierzch parlamentaryzmu w Europie. („W Polsce pozostał tylko cień parlamentu" — zaznacza „L. A.") oraz niedomagania tego systemu w krajach pozaeuropejskich, czego wyraz widzi dziennik w ostatnich wyborach w Anglji; nie zapewniają one Labour Party trwałych rządów i uzależniają to stronnictwo od kaprysów liberałów. Dziennik podkreśla, że narodowcy nie wypowiadają się za ostatecznem zniesieniem parlamentu na Litwie; narodowcy są jedynie przeciwnikami absolutnego parlamentaryzmu. Dla Litwy—wg. dziennika — nie jest odpowiedni ani system absolutnej monarchji, ani też absolutne sejmowładztwo. Litwa powinna unikać obydwu tych krańcowości. Forma rządów nie powinna ślepo opierać się na wzorach, wziętych z teorji, lecz musi odpowiadać faktycznemu położeniu państwa.

Tautos Sargas z czerwca (Genewa) na czele pisma zamieszcza depeszę z Kowna swego specjalnego korespondenta p. n. „Rewolucja na Litwie". „Rząd Woldemarasa — pisze korespondent — przeżywa ostatnie chwile. Strzały, wymierzone przeciwko Woldemarasowi dn. 6 maja, są sygnałem do obalenia rządu katów. 5-ty pułk miał przyłączyć się do powstańców... Aresztowano mnóstwo studentów. Wielu oficerów zwolniono z wojska, gen. Glovackis i płk. Plechavicius strzeżeni są przez wywiadowców. Wszędzie na prowincji rozstrzeliwani są dzierżymordy — policjanci, ich agenci i prowokatorzy. Nastrój wszędzie podniecony; wszyscy oczekują z dnia na dzień obalenia znienawidzonego rządu, zaprzedanego Niemcom, którzy zaczynają gospodarować na Litwie, jak w swoim Vaterlandzie".

Tautos Sargas z czerwca pisze m. in., że Woldemaras zupełnie nie liczy się nawet ze swojem stronnictwem politycznem. Wg. pisma, narodowcy po zamachu na Woldemarasa zamierzali podzielić się władzą z ludowcami i chrz.-demokratami, lecz Woldemaras nie chciał nawet słyszeć o podobnych planach stronnictwa narodowców.

Ponadto „Tautos Sargas" opisuje katowanie studenta Vosyliusa przez policję litewską i grozi karą śmierci Woldemarasowi, Smetonie i innym.

Tautos Sargas z czerwca w art. p. n. „Woldemaras likwiduje Litwę", podkreśla przegranie przez Woldemarasa sprawy Wilna i zupełne podporządkowanie Litwy Niemcom. „Rząd kowieński jest tylko ekspozyturą Berlina. Dzisiaj nikt inaczej zagranicą na Litwę nie zapatruje się. Dla wszystkich stało się rzeczą jasną, że Niemcy uczynili sobie z Litwy dogodny pomost w kierunku Rosji i państw bałtyckich". W końcu dziennik wytyka rządowi Woldemarasa wydanie nowej ustawy o reformie rolnej, zwracającej ziemianom — „pasożytom Litwy" po 70 ha ziemi. „Skąd Woldemaras weźmie tę ziemię? Oto odbierze ją od osadników - ochotników wojska litewskiego, którzy kładli swe głowy w walkach z bolszewikami, Polakami i bermontowcami".

Tautos Sargas z czerwca w art. p. n. „Biały i czerwony teror na Litwie" zaznacza, że zamach na Woldemarasa był jedynie odpowiedzią na jego terorystyczne formy rządzenia. Pismo zarzuca Woldemarasowi i Smetonie podporządkowanie się Niemcom, chęć odwrócenia uwagi społeczeństwa od nienormalnej sytuacji w kraju przez skierowanie niezadowolenia narodu przeciw Polsce. Pismo dodaje, że naród litewski nie pozwoli Woldemarasowi sprowadzić Litwę na skraj przepaści. „Zbliża się godzina, kiedy Woldemaras i Smetona będą musieli odpowiedzieć przed narodem za morze niewinnie przelanej krwi".

Pismo wzywa społeczeństwo litewskie do nadsyłania do redakcji spisu ofiar, padłych z rąk „katów" Woldemarasa.

Tautos Sargas z czerwca w art. p. n. „Na co jeszcze czeka episkopat litewski", wspominając o licznych listach księży-Litwinów z Ameryki i Litwy, skarżących się na tolerowanie przez episkopat litewski karygodnych rządów Woldemarasa i Smetony, nawołuje episkopat litewski do wypowiedzenia ostrej walki rządowi Woldemarasa, a to przez zalecenie ludności niepłacenia podatków i nieuznawania nieprawej władzy.

To samo pismo w art. p. n. „Studenci i Litwa" ironizuje niezdecydowanie i bierność większości studentów uniwersytetu kowieńskiego w zwalczaniu obecnego rządu. Pismo podkreśla zajmowanie się studentów-narodowców służbą szpiegowską.

M. ENTENTA A WĘGRY.

L'Indépendance Roumaine 9.VI w art. wst. porównywa działalność Małej Ententy, oskarżanej przez Węgry, o podtrzymywanie niepokoju w Europie środkowej, z polityką Węgier, których premjer w urzędowem wystąpieniu ogłasza za niemożliwy do utrzymania układ międzynarodowy, podpisany i ratyfikowany przez państwa sprzymierzone.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Le Temps 6.VI. Le reglement des reparations, le conseil de la S. d. N.

Le Temps 7.VI. Le Saint - Siège et l'Italie.

Le Journal 7.VI. Lorin. Au carrefour du Levant.

*

Vorwärts 11.VI. England und Aegypten. Ein ungelöstes Problem.

Zakł. Gr. Prac. Dr., S. z o. o., Nowy Świat 54, tel. 15-56 i 242-40. Drukowane na prawach rękopisu.